

מאמר פרספקטיבה

בין נכונות למוכנות: שינוי בתפיסה המגדרית של בעיית האלימות הפיזית ביחסים בין בני-זוג

זאב וינשטוק, ענת בן-פורת, דורית בר-דוד וזיו רוז

רקע: מקצוע העבודה הסוציאלית בישראל מרחיב את גישתו לבעיית האלימות הפיזית בין בני-זוג הטרנסקסואלים, בין אם מדובר באלימות של צד אחד (גבר או אישה) או של שני הצדדים (אלימות הדדית). גישה מורחבת זו לאלימות בין בני-זוג עוסקת לא רק בצורכי הנשים אלא גם בצורכי הגברים המעורבים בבעיה וסובלים ממנה.

מטרת המאמר: בחינת האתגרים העומדים בפני מקצוע העבודה הסוציאלית בישראל נוכח הרחבת גישתו להתמודדות עם אלימות פיזית בין בני-זוג. אתגרים אלו נבחנים על רקע מקרה שהתרחש בכנס של עובדים סוציאליים שהתקיים בשנת 2018 בישראל. מטרת הכנס הייתה לקדם את הטיפול בגברים. מהמקרה הנדון במאמר משתקפות הן הנכונות והן המוכנות של עובדים סוציאליים לחולל שינוי בגישות ההתערבות הנהוגות. הנכונות מבוססת על ההכרה שדרוש שינוי, ואילו המוכנות כוללת גם את התפיסות והיכולות, הרגשיות בעיקר, הדרושות ליצירתן.

ממצאים: באופן כללי נראה שאומנם נכונותם של העובדים גבוהה, אך המוכנות של חלקם לכך אינה אופטימלית. באופן יותר ספציפי, על סמך המקרה הנדון נראה שיחסם של חלק מהעובדים הסוציאליים שנכחו בכנס חיובי ואמפטי למצוקותיהן של נשים, לרבות אלו הסובלות מאלימות פיזית בין בני-זוג. יותר מאשר למצוקותיהם של גברים הסובלים גם הם מהבעיה.

השלכות: יש פער בין הנכונות לבין המוכנות של העוסקים בתחום האלימות הפיזית בין בני-זוג לחולל את השינוי המבוקש. צמצום הפער הוא תנאי לקידום והבשלתם של תהליכי השינוי הדרושים. נוכח תובנות אלו, מוצעות דרכים להתמודד עם הפער ולצמצמו כדי לקדם את התחום לקראת השינוי המבוקש.

מילות מפתח: מגדר ואלימות, עמדות אנשי מקצוע, מדיניות להתמודדות עם אלימות, טיפול רגיש מגדר, טיפול בגברים

המחברים תרמו שווה בשווה לכתיבת המאמר.

התקבל במערכת: 9.2018; אושר לפרסום: 8.2019; נוסח סופי: 8.2019

מבוא

בעשורים האחרונים הצטבר ידע מחקרי ומעשי בתחום האלימות הפיזית בין בני-זוג הטרוסקסואלים, שנוקט צד אחד (הגבר כלפי האישה או האישה כלפי הגבר) או שנוקטים שני הצדדים (הגבר כלפי האישה ובו בזמן גם האישה כלפי הגבר) (ראו סוגים של זוגות החיים בזוגיות אלימה: Straus, 2015). הידע החדש מחולל שינוי בתפיסת התופעה: מהתמקדות בעיקר באלימות פיזית של גברים כלפי נשים, להכרה בכך שגם נשים עשויות לנהוג באלימות כזו כלפי גברים (Frieze, 2005). מטרת מאמר פרספקטיבה זה היא לזהות את האתגרים העומדים בפני העבודה הסוציאלית בישראל, השואפת להרחיב את גישתה להתמודדות עם אלימות בין בני-זוג ובמיוחד אלימות פיזית, כך שתכלול גם התייחסות לצרכים של גברים הסובלים מאלימות מצד בנות-זוגם, בין אם מדובר במקרים שבהם רק האישה אלימה ובין אם מדובר במקרים שבהם שני בני-הזוג אלימים. נראה שמספר הגברים הסובלים מאלימות פיזית בזוגיות אינו זניח, והוא עשוי להגיע לשיעורים דומים לאלו של נשים הסובלות מאלימות פיזית מצד בני-זוגן (Langhinrichsen-Rohling, Misra, Selwyn, & Rohling, 2012). מאמר זה בוחן את הסוגיה על רקע מקרה שהתרחש בכנס שהתקיים בשנת 2018 בישראל. מטרת הכנס הייתה לקדם את הטיפול בגברים.

רקע מדעי

בתחילת שנות ה-70 החלו להצטבר עדויות אמפיריות המראות שבאוכלוסייה הכללית בחברות רבות, שיעור הנשים הנוהגות באלימות פיזית כלפי בני-זוגן משמעותי, ואינו זניח, יחסית לשיעור הגברים המשתמשים באלימות פיזית כלפי בנות-זוגם (Straus, Gelles, & Steinmetz, 2006 [1980]). עם פרסומם של הממצאים הללו מתחו חוקרים רבים, במיוחד מהפרדיגמה הפמיניסטית, ביקורת על תקפותם (Belknap & Melton, 2005) ואף הציגו ממצאי מחקרים הסותרים את הטענה הזו (ראו לדוגמה: Hamby, 2014). חלק מהביקורת שנמתחה על תקפות הממצאים, המראים שלא רק גברים אלא גם נשים עשויות לנהוג באלימות פיזית בין בני-זוג, הייתה תיאורטית במהותה; לדוגמה נטען שמחקרים אלו התמקדו בהתנהגות האלימה גופא, תוך התעלמות מההקשר המצבי-חברתי שבו הופעלה (כגון הסיבות לאלימות ותוצאותיה). חלק מהביקורת הייתה מתודולוגית במהותה; לדוגמה נטען כי מדידת האלימות, ובמיוחד האלימות הפיזית, שהתבססה ברוב המחקרים על כלי מדידה פרי פיתוחה של קבוצת חוקרים בראשותו של שטראוס (Straus, 2007), אינה מדידה תקפה ומהימנה, או כי המדגמים שעליהם התבססו המחקרים אשר זיהו אלימות פיזית שנקטו נשים מוטים ואינם מייצגים את התופעה כפי שהיא מתקיימת בחברה. זהו ויכוח

בין שתי תפיסות. במסגרת תפיסה אחת המכונה "אסימטריה מגדרית" באלימות בין בני-זוג נטען שרק גברים, או בעיקר גברים, הם הצד הנוהג באלימות. במסגרת התפיסה השנייה המכונה "סימטריה מגדרית" נטען שגם נשים נוהגות באלימות כלפי בני-זוגן בשיעורים שאינם זניחים. לאחרונה פורסם מאמר הדן בהבדלי התפיסה בין מצדדי האסימטריה המגדרית לבין מצדדי הסימטריה המגדרית (וינשטוק, 2019). מחלוקת זו ממשיכה להתקיים גם כיום (ראו: Winstok, 2017; Hamby, 2014).

טענה חשובה נוספת, שהועלתה נוכח ממצאי המחקרים על השוואת שיעורי ההתנהגות האלימה של שני המינים, הייתה שהמניעים של נשים הפוגעות בגברים שונים מהמניעים של גברים שפוגעים פיזית בבנות-זוגם (Bair-Merritt et al., 2010; Belknap & Melton, 2005). גברים עושים זאת כדי לקיים את שליטתם בנשים, כך נטען, ואילו נשים עושות זאת כדי להגן על עצמן, בין אם פיזית או מעמדית, ולכן אין להתייחס לפגיעות של נשים בגברים כמו שמתייחסים לפגיעות של גברים בנשים. טענת ההבדלים בין המינים במניעים לאלימות בין בני-זוג נבחנה, אך לא נמצאה לה תמיכה אמפירית מוצקה. רוב המחקרים מצאו שגברים ונשים משתמשים באלימות פיזית במערכות יחסים אינטימיות מסיבות דומות (Langhinrichsen, Rohling, McCullars, & Misra, 2012). נשים, בדומה לגברים, משתמשות לעיתים באלימות כדי לשלוט בבני-זוגן, וגברים, בדומה לנשים, משתמשים לעיתים באלימות כדי להגן על עצמם. עם זאת, אין במחקרים אלו משום הוכחה חד-משמעית להעדר הבדלי מגדר במניעים לאלימות פיזית בין בני-זוג.

לצד חילוקי הדעות על ההבדלים בין המינים בשיעורי ההתנהגות האלימה והסיבות להפעלתה, היו גם הסכמות בין הצדדים במחלוקת. הסכמה אחת כזו שיש לה השלכות מרחיקות לכת – אם לא על התפיסה אז על ההתערבות בבעיה – היא שתוצאותיה של האלימות הפיזית קשות יותר לנשים מאשר לגברים (Jose & O'Leary, 2008). לתמימות-דעים זו חשיבות רבה, כי נובע ממנה שיש להתייחס אל נשים, יותר מאשר אל גברים, כאל קבוצת סיכון לפגיעות פיזיות (Felson, 1996), ובהתאמה, יש לספק להן הגנה רבה יותר מאשר לגברים. במילים פשוטות ולסיכום, נראה שאין הבדל מגדרי מהותי בסיבות לשימוש באלימות ובהתנהגות האלימה עצמה, אך יש הבדל בתוצאות האלימות.

הדמיון בין המינים בשימוש באלימות בין בני-זוג עשוי לאתגר את התפיסות המסורתיות בתחום, המניחות כי רק גברים או בעיקר גברים הם התוקפנים ונשים הן הקורבנות. על כן מוחלפות התפיסות המסורתיות האסימטריות בהדרגה בתפיסות סימטריות יותר, המכירות בכך שגם גברים יכולים להיות קורבנות לאלימות. שינוי תפיסה זה מחייב היערכות מחודשת להתמודדות עם בעיית האלימות בין בני-זוג ברמת המדיניות, הארגון והעובדים.

מגמת השינוי התפיסתי בתחום אינה נובעת רק מממצאי מחקרים על הבדלים בין גברים לנשים בסיבות, בהתנהגויות ובתוצאות של האלימות בין בני-זוג, אלא גם נוכח מחקרים שבחנו את יעילותן של גישות ושיטות התערבות המצמצמות וממקדות את הטיפול באלימות נגד נשים בלבד או בעיקר. אף על פי שמחקרי הערכה כאלה הם מורכבים ואינם נפוצים, חלקם מטילים ספק ביעילותן של תוכניות התערבות בתחום (ראו לדוגמה ניתוח של 22 מחקרים שנעשו על יעילותן של קבוצות לטיפול בגברים מכים: Babcock, Green, & Robie, 2004). זאת ועוד, גם מחקרים שבחנו את הערכותיהם של מטפלים פמיניסטים לגבי יעילותן של דרכי התערבות הממוקדות באלימות נגד נשים, מגבירים את הספק ביעילותן של הגישות הרווחות (McPhail, Busch, Kulkarni, & Rice, 2007).

חשוב להדגיש שאין לראות בטענות המועלות כאן בזכות שינוי הגישה בתחום, משום ביקורת על התפיסה הממקדת את ההתמודדות באלימות נגד נשים. גישה ממוקדת זו נובעת במידה רבה מפרדיגמה פמיניסטית, השואפת לקדם זכויות אדם, ובכלל זה זכויות נשים לשוויון מגדרי. על פי פרדיגמה זו, מאזן הכוחות המגדרי מוטה. מאזן כוחות זה מעמיד נשים בעמדת נחיתות בהשוואה לגברים, ובכך חושף אותן לסיכונים ממשיים בהקשרים חברתיים שונים לאורך כל חייהן, ובכלל זה גם לאלימות, על סוגיה וצורותיה השונות (DeKeseredy, 2011; Dobash & Dobash, 1979; Hunnicutt, 2009). פרדיגמה זו תרמה רבות לקידומן והעצמתן של נשים, וגם להגברת המודעות למצבן בחברה. זאת ועוד, פרדיגמה זו העלתה את המודעות לבעיית האלימות במשפחה, ובכך הכינה את הקרקע להקמתם של שירותים שונים להתמודדות עם הבעיה.

עוד חשוב להדגיש כי אף על פי שאין הבדלים מהותיים בין גברים לנשים במניעים ובשימוש באלימות בין בני-זוג, הרי שלמגדר חשיבות רבה, הן להבנה והן להתערבות בבעיה. לכן, אף שהבעיה ברמתה ההתנהגותית אינה מגדרית, על ההתמודדות עימה להיות רגישה למגדר. על הקווים המנחים להתמודדות עם הבעיה להביא בחשבון שהתפיסה, המשמעות והחוויה, הן של האירועים האלימים והשלכותיהם, והן של ההתמודדות עימם, שונות מהותית בקרב גברים ובקרב נשים (Straus & Winstok, 2013; Winstok & Straus, 2014).

האתגר בשינוי התפיסה המגדרית של בעיית האלימות בין בני-זוג

השינוי הנדון נראה, לכאורה, פשוט. מאחר שגם גברים סובלים מבעיית האלימות בין בני-זוג, כל שנדרש הוא להרחיב את השירותים להתמודדות עם אלימות כלפי נשים, כך שיכללו גם התמודדות עם אלימות כלפי גברים. במילים פשוטות – להרחיב את

ההתייחסות לאלימות ולראות בגברים לקוחות שווים לנשים. החדשות הטובות הן, שיש נכונות רבה לכך בקרב גורמים שונים בתחום, הן באקדמיה והן בפרקטיקה, הן בקרב מתווי מדיניות והן בקרב מטפלים. אך נכונות אינה, בהכרח, מוכנות. מוכנות כוללת לא רק נכונות, אלא גם את המשאבים הקוגניטיביים והרגשיים ליצירת השינוי המבוקש. מאחר שהנכונות נתונה וברורה, השאלה שמבקש מאמר זה לבחון היא: האם קיימת לצידה גם מוכנות לחולל שינוי בתחום?

תיאור מקרה

ממצאי המחקרים, שחלקם הוצגו כאן, לצד ניסיון רב-שנים, מקדמים את ההבנה בקרב אנשי מקצוע שיש צורך בגישה מעודכנת כדי להתמודד באופן יעיל יותר עם הבעיה. כחלק מהבנה זו, משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים, ובית הספר לעבודה סוציאלית ע"ש לואיס וגבי וייספלד באוניברסיטת בר-אילן, יזמו בשנת 2018 יום עיון, המיועד לעובדים סוציאליים המטפלים בבעיית האלימות במשפחה, שכותרתו "גברים וטיפול". מטרתו של יום זה הייתה לקדם את הרגישות המגדרית, לא רק לצרכים של נשים, אלא גם לצרכים של גברים הסובלים מהבעיה, הן כתוקפנים והן כקורבנות. התפיסה המנחה הייתה, שרגישות זו חיונית לקידום ויישום יעיל של השינוי בתפיסת הבעיה ולהתערבות יעילה בה.

חלקו הראשון של יום העיון כלל שלוש הרצאות, ולאחריהן התקיים פאנל ובו מומחים בתחום דנו בסוגיות הנדונות. השאלה הראשונה שהופנתה לחברי הפאנל הייתה: "מהו האתגר המרכזי להרחבת גישת ההתמודדות עם אלימות בין-בני-זוג כך שתכלול התייחסות גם לצרכים של גברים המעורבים בבעיה בין אם כתוקפנים ובין אם כקורבנות?" תשובתו של אחד מיושבי הפאנל לשאלה זו עוררה תגובות אצל חלק מהקהל, וחשוב לבחון אותן כדי להעמיק את ההבנה בבעיית האלימות במשפחה ולהתמודד עימה. תמצית עיקרי האירוע והמשמעות שמחברי המאמר העניקו לו יוצגו להלן.

תשובתו של חבר הפאנל לשאלת "האתגר המרכזי" החלה בטענה כי תפיסות המגדר האסימטריות והסטריאוטיפיות נטועות לא רק בתודעה הציבורית אלא גם בקרב אנשי מקצוע השואפים לספק מענה הולם גם לצרכים של גברים החיים בזוגיות אלימה, בין אם כתוקפנים ובין אם כקורבנות. עוד הוא טען שתפיסה סטריאוטיפית זו תהווה מכשול בכל ניסיון לחולל שינוי מהותי בתחום. בהמשך הציג חבר הפאנל סיפור אישי שפורסם בעבר (ראו Winstok, 2012) כדי להראות כי גם הוא, עובד סוציאלי החוקר את התחום שנים רבות, מוטה בתפיסתו. להלן הסיפור:

בגיל 22 התחלתי להרוויח כסף, שכרתי דירה והרגשתי שהעולם נפתח בפניי. פגשתי בחורה והתחלנו לצאת. לאחר תקופה קצרה למדי, כשהרגשתי שהקשר לא מתאים, ביקשתי שניפרד. התגובה שלה הייתה קשה. היא טענה נגדי כי עכשיו היא מבינה "ממה אני עשוי", שמעולם לא היו לי כוונות רציניות כלפיה וכי רק ניצלתי אותה "לצרכים המגונים שלי". הרגשתי אשם, ולכן גם לא התקוממתי ולא קמתי ועזבתי את המקום. ישבתי שם וספגתי בשקט את התוכחה. כשהיא פרצה בבכי נשברתי, ואמרתי שאני מצטער שאני גורם לה צער. היא הפסיקה לבכות, הרימה את ראשה, הישירה אלי מבט מאיים וצעקה בכעס: "מצטער? אני אראה לך מה זה מצטער..." היא הושיטה את ידה לשידה הסמוכה לספה שעליה ישבנו, נטלה מספריים ובכוח נעצה את הקצה בירכי. שלפתי את המספריים מהרגל, קמתי ועזבתי את המקום מבלי לומר דבר וכאילו לא קרה כלום. אני זוכר שכשהלכתי לכיוון הדלת השתדלתי לא לצלוע. עברו כעשר שנים עד שהבנתי שהייתי קורבן לאלימות פיזית חמורה. אבל גם היום, שנים לאחר המקרה, למרות שאני מבין זאת — אני לא מרגיש כך. כשאני חוזר ונזכר במקרה אני רואה את עצמי כאיש הרע שבסיפור ורגשי אשמה עמוקים מציפים אותי. אני מרגיש אשם לא רק משום שפגעתי בה, אלא גם על כך שגרמתי לה לפגוע בי. זאת גם הסיבה שבעטיה נמנעתי מלצלוע כשעזבתי את הבית. לא רציתי להוסיף חטא על פשע.

לאחר שחבר הפאנל סיים את דבריו, התגובות המילוליות והבלתי-מילוליות היו מגוונות. עם זאת, קשה היה שלא לשים לב שחלק מהנוכחים בקהל, כפי שהיה אפשר לזהות בביטוי מהבמה, הגיבו בחיוכים, הערות קולניות שאפשר לפרשן כלגלגניות, צחקוקים קולניים, ואולי גם מבוכה. חברת פאנל מזועזעת מהתגובות נטלה את המיקרופון ושאלה את הקהל: האם ההתגובות הללו היו נשמעות גם אילו הסיפור היה מושמע מפי אישה שסבלה מאלימות של גבר? במילים פשוטות, האם מה שגרם לתגובות הוא שגבר הוא הקורבן בסיפור ולא אישה? לאחר דבריה השתרר שקט בקהל.

מחברי המאמר מאמינים שאם אישה נפגעת אלימות הייתה מציגה את סיפורה במעמד כזה, היא הייתה זוכה לביטויים גלויים של אמפתיה. לעומת זאת, הסיפור של גבר נפגע אלימות שהוצג לקהל זכה ליחס אמביוולנטי מחלק מהנוכחים. חשוב להדגיש, כי התגובה לסיפור הייתה ספונטנית ולא כללה את כל הקהל, אך היא גם לא הייתה שולית דייה עד כדי התעלמות. עניין הספונטניות של התגובה חשוב מאוד במקרה זה. ספונטניות עשויה להיות עדות לנטייה הטבעית, הפנימית, המיידית והכנה להתייחסות לגברים קורבנות אלימות מצד נשים. יתרה מזו, נטייה זו עשויה להעיד על הפער בין נכונות למוכנות, שאותו ביקש חבר הפאנל להדגים בסיפורו. עם זאת, אין להוציא מכלל אפשרות שסיבות אחרות תרמו לתגובה זו של חלק מהנוכחים.

חבר הפאנל שסיפר את סיפורו העיד שבהפסקה שלאחר קיום הפאנל כמה אנשים התאספו סביבו והוא חזר והדגיש שבסיפורו האישי ביקש להדגים כי גם הוא, המקדיש את רוב זמנו ומרצו להבנה והתערבות באלימות במשפחה ומכיר את התחום היטב, מוטה בתפיסותיו. בדבריו אלו הדגיש חבר הפאנל שוב את הפער בין נכונותו למוכנותו להכיר בסבלם של גברים נפגעי אלימות בזוגיות. עוד הוא אמר לנוכחים, שהוא לא ציפה לזהות פער מפורש שכזה בקהל שרובו אנשי מקצוע. הוא חווה את התגובות כמאכזבות ומעליבות. חבר הפאנל סיפר למחברי המאמר שלאורך כל ההפסקה נוכחים פנו אליו והתנצלו בשמם ובשם אחרים על "התגובה המזעזעת", "הילדותית", "המזלזלת" ו"הבלתי מתחשבת". הוא נתקל בפניות מתנצלות שכאלו מאנשים שנכחו בכנס או ששמעו עליו חודשים לאחר האירוע. תגובות האנשים אחרי האירוע מספקות תוקף לטענה כי גם הם, כמו המחברים, ראו בתגובות התנהגויות פוגעות.

ועדיין, למרות עדותו של חבר הפאנל, אפשר להטיל ספק ולהתווכח על מהות התגובות באירוע ופשוט: האם התגובות היו באמת לועגות, צוחקות, מזלזלות, נבוכות? או נובעות מזעזוע עמוק? האם התגובות הללו הופנו אל המספר — הגבר הפגוע, או לאישה הפוגעת, או למקרה או למצב? אולי התגובות נבעו מהיות המספר חוקר אלימות במשפחה? שאלות כאלו, גם אם הן לגיטימיות מבחינה מדעית, עשויות להסיט, במודע או שלא במודע, את תשומת הלב מהשאלה המהותית: האם ויכוח כזה (מהות ופשר התגובות לסיפור) היה מתקיים אילו הייתה זו אישה חוקרת אלימות שסיפרה כי רצתה להיפרד מבן-זוגה ובסופו של דבר הוא דקר אותה בירכה באמצעות מספרים? זאת ועוד, אף אחד מהנוכחים לא טען בזמן האירוע ומיד לאחריו שיש לפרש את התגובות בצורה אחרת מזו המוצגת כאן. ואף אחד לא טען באירוע או לאחריו כי התגובות הללו לא היו מעליבות ומשפילות את המספר והמעמד. ההיפך הוא הנכון. לדעתם של מחברי המאמר כל ניסיון להטיל ספק במהות התגובות מוסיף וממחיש את הנטען כאן.

בהמשך, כתגובה לסיפור האישי או לתגובות הקהל לסיפור זה עלתה בקהל שאלה לחברי הפאנל: "איך אתם מסבירים שרק נשים נרצחות, לא גברים?" חברת פאנל אחרת ענתה ואמרה, שלא ייתכן שטיפול בגברים יותנה בכך שנשים לא ירצחו. האם מפני שנשים נרצחות, וכל עוד הן נרצחות, יש להתעלם מאלימות המופנית כלפי גברים? האם סבלן של נשים מייתר את הצורך לטפל בסבלם של גברים? גם אלו הדואגים אך ורק לרווחתן של נשים חשוב שיזכרו שבמקרים רבים אלימות כלפי נשים קשורה לאלימות כלפי גברים (Stith, Smith, Penn, Ward, & Tritt, 2004; Straus, 2015). לכן, לפחות בחלק מהמקרים, סביר יהיה להניח שתנאי יסוד, אם כי לא תנאי בלבד, לפתרון בעיית האלימות נגד נשים הוא להכיר בבעיית האלימות נגד גברים ולהתייחס אליה. הדיון נמשך גם בהפסקה.

השלכות המקרה המתואר על השינוי בתפיסה המגדרית של בעיית האלימות בין בני-זוג

מה משמעותו של המקרה הנדון? נראה שלמרות הנכונות הניכרת לחולל שינוי, המוכנות של חלק מהעובדים בתחום אינה אופטימלית. היחס לנשים חיובי ואמפטי, במיוחד לנשים נפגעות אלימות. היחס לגברים חיובי ואמפטי פחות, ובמיוחד לגברים נפגעי אלימות. לעיתים נדמה כי ההתייחסות לאלימות כלפי נשים היא כאל טרגדיה, וההתייחסות לאלימות כלפי גברים, בחלק מהמקרים, היא כאל קומדיה (Winstok, 2012). טענה זו תואמת מחקר שערכה לאחרונה קבוצת חוקרים ישראלית, מחקר הבוחן את היחס של שני המינים באוכלוסייה הכללית לאלימות גברים כלפי נשים ולאלימות נשים כלפי גברים (Wilchek-Aviad, Neeman-Haviv, Shagan, & ota, 2018). מהממצאים עולה שהיחס לאלימות נשים כלפי גברים סובלני יותר מאשר אלימות גברים כלפי נשים.

אז מה עושים? ובכן, כדי לקדם את השינוי, ראוי לסגור את הפער בין הנכונות לבין המוכנות. צמצום פער זה מצריך עבודה מאומצת, שבמסגרתה יוטמעו ההבנות לגבי משמעות המגדר באלימות בין בני-זוג כך שהן תהפוכנה טבעיות ולא מאולצות. כדי להשיג מטרה זו אין די בהחלטה לחולל שינוי, אלא נדרש תהליך לימודי ורפלקטיבי ארוך ועמוק, שבמסגרתו תוגבר המודעות העצמית וגם החשיפה לגופי ידע עדכניים על אלימות במשפחה, וההבנה והרגישות למגדר יעמיקו. האחריות לתהליך זה מוטלת על כל הגורמים המקצועיים שיש להם נגיעה לתחום – מתווי המדיניות, השירותים עצמם באמצעות הדרכות וימי עיון, והמטפלות והמטפלים המתמודדים פנים מול פנים עם הבעיה, השואפים להנגיש את השירותים לנשים וגברים כאחד. חשוב להדגיש שהדרכה והכשרה מקצועית יעילה של העובדים בתחום ייחודי זה מחייבת הערכה מתמדת של חוויותיו האישיות והמקצועיות של העובד כבסיס לבניית זהות מקצועית (Connor, Nouer, Mackey, Banet, & Tipton, 2012).

ולבסוף, איך מתקדמים מכאן והלאה? (1) מכירים בפער בין הנכונות למוכנות לחולל שינוי; (2) מרחיבים ומעמיקים את בסיסי הידע על מגדר ואלימות בין בני-זוג; (3) מקיימים דיונים שוטפים ותכופים על הסוגיה, ברמה המקומית וברמה הארצית, מהיבט המדיניות ומהיבט ההתערבות; (4) מגבים את העשייה באמצעות מחקר הבוחן את השינויים. מאמר זה הוא צעד ראשון בדרך לכך.

נקודות מפתח

- גם נשים וגם גברים משתמשים באלימות בזוגיות ומסיבות דומות.
- האלימות של גברים כלפי נשים נתפסת כדחוויה ומגונה יותר מאלימות נשים כלפי גברים.
- תפיסת האלימות הזוגית הן באקדמיה והן בפרקטיקה משתנה – מבעיה שבה הגבר הוא התוקפן, לבעיה שבה הגבר עשוי להיות גם הנפגע.
- "נכונות" נובעת מההכרה שדרוש שינוי; "מוכנות" כוללת גם את התפיסות והיכולות הדרושות ליצירתן.
- יש פער בין הנכונות למוכנות לטפל בגברים כנפגעי אלימות בין בני-זוג.

מקורות

- וינשטוק, ז. (2019). לקראת תיאוריה ופרקטיקה עדכנית להבנה והתמודדות עם אלימות פיזית בין בני-זוג: עדכון ושילוב עקרונות התיאוריה הפטריארכלית בתיאוריית המוטיבציות המגדריות. *חברה ורווחה, ל"ט(1)*, 9-28.
- Babcock, J. C., Green, C. E., & Robie, C. (2004). Does batterers' treatment work? A meta-analytic review of domestic violence treatment. *Clinical Psychology Review, 23*, 1023-1053. doi: 10.1016/j.cpr.2002.07.001
- Bair-Merritt, M. H., Shea Crowne, S., Thompson, D. A., Sibinga, E., Trent, M., & Campbell, J. (2010). Why do women use intimate partner violence? A systematic review of women's motivations. *Trauma, Violence, & Abuse, 11*(4), 178-189. doi: 10.1177/1524838010379003
- Belknap, J., & Melton, H. (2005). Are heterosexual men also victims of intimate partner abuse? Applied Research Forum, National Electronic Network on Violence Against Women. Retrieved from new.vawnet.org/Assoc_Files_VAWnet/AR_MaleVictims.pdf
- Connor, P. D., Nouer, S. S., Mackey, S. N., Banet, M. S., & Tipton, N. G. (2012). Overcoming barriers in intimate partner violence education and training of graduate social work students. *Journal of Teaching in Social Work, 32*, 29-45. doi: 10.1080/08841233.2012.641893

- DeKeseredy, W. S. (2011). Feminist contributions to understanding woman abuse: Myths, controversies, and realities. *Aggression and Violent Behavior, 16*(4), 297-302. doi: 10.1016/j.avb.2011.04.002
- Dobash, R. E., & Dobash, R. P. (1979). *Violence against wives: A case against the patriarchy*. London, UK: Open Books.
- Felson, R. B. (1996). Big people hit little people: Sex differences in physical power and interpersonal violence. *Criminology, 34*, 433-452. doi: 10.1111/j.1745-9125.1996.tb01214.x
- Frieze, I. H. (2005). Female violence against intimate partners: An introduction. *Psychology of Women Quarterly, 29*, 229-237. doi: 10.1111/j.1471-6402.2005.00217.x
- Hamby, S. (2014). Intimate partner and sexual violence research: Scientific progress, scientific challenges, and gender. *Trauma, Violence, & Abuse, 15*, 149-158. doi: 10.1177/1524838014520723
- Hunnicut, G. (2009). Varieties of patriarchy and violence against women: Resurrecting "patriarchy" as a theoretical tool. *Violence Against Women, 15*, 553-573. doi: 10.1177/1077801208331246
- Jose, A., & O'Leary, K. D. (2008). Prevalence of partner aggression in representative and clinic samples. In K. D. O'Leary & A. Jose (Eds.), *Psychological and physical aggression in couples: Causes and interventions* (pp. 15-35). Washington, DC: American Psychological Association.
- Langhinrichsen-Rohling, J., McCullars, A., & Misra, T. A. (2012). Motivations for men and women's intimate partner violence perpetration: A comprehensive review. *Partner Abuse, 3*, 429-468. doi: 10.1891/1946-6560.3.4.429
- Langhinrichsen-Rohling, J., Misra, T. A., Selwyn, C., & Rohling, M. L. (2012). Rates of bidirectional versus unidirectional intimate partner violence across samples, sexual orientations, and race/ethnicities: A comprehensive review. *Partner Abuse, 3*(2), 199-230.
- McPhail, B. A., Busch, N. B., Kulkarni, S., & Rice, G. (2007). An integrative feminist model: The evolving feminist perspective on intimate partner violence. *Violence Against Women, 13*, 817-841. doi: 10.1177/1077801207302039
- Stith, S. M., Smith, D. B., Penn, C. E., Ward, D. B., & Tritt, D. (2004). Intimate partner physical abuse perpetration and victimization risk factors: A meta-analytic review. *Aggression and Violent Behavior, 10*, 65-98. doi: 10.1016/j.avb.2003.09.001

- Straus, M. A. (2007). Conflict tactics scales. In N. A. Jackson (Ed.), *Encyclopedia of domestic violence* (pp. 190-197). New York, NY: Routledge.
- Straus, M. A. (2015). Dyadic concordance and discordance in family violence: A powerful and practical approach to research and practice. *Aggression and Violent Behavior, 24*, 83-94. doi: 10.1016/j.avb.2015.04.011
- Straus, M. A., Gelles, R. J., & Steinmetz, S. K. (2006 [1980]). *Behind closed doors: Violence in the American family*. Garden City, NJ: Doubleday/Anchor Books. (Reissued by Transaction Publishing, 2006 [New Brunswick, NJ], with a new foreword by R. J. Gelles and M. A. Straus).
- Straus, M. A., & Winstok, Z. (2013). Relation of dyadic concordance-discordance types of partner violence to depression of male and female university students in 15 nations. Paper presented at the Society for the Study of Social Problems, New York. (DCT-PAE 04).
- Wilchek-Aviad, Y., Neeman-Haviv, V., Shagan, N., & ota-shushan, A. (2018). The public perception of female and male violence in marital relationships. *Smith College Studies in Social Work, 88*(4), 312-328. doi: 10.1080/00377317.2019.1561025
- Winstok, Z. (2012). *Partner violence: A new paradigm for understanding conflict escalation*. New York, NY: Springer Science & Business Media. doi: 10.1007/978-1-4614-4568-5
- Winstok, Z. (2017). Critical review of Hamby's (2014) article titled "Intimate partner and sexual violence research: Scientific progress, scientific challenges, and gender". *Trauma, Violence, & Abuse, 18*(2), 134-144. doi: 10.1177/1524838015596962
- Winstok, Z., & Straus, M. A. (2014). Gender differences in the link between intimate partner physical violence and depression. *Aggression and Violent Behavior, 19*(2), 91-101. doi: 10.1016/j.avb.2014.01.003